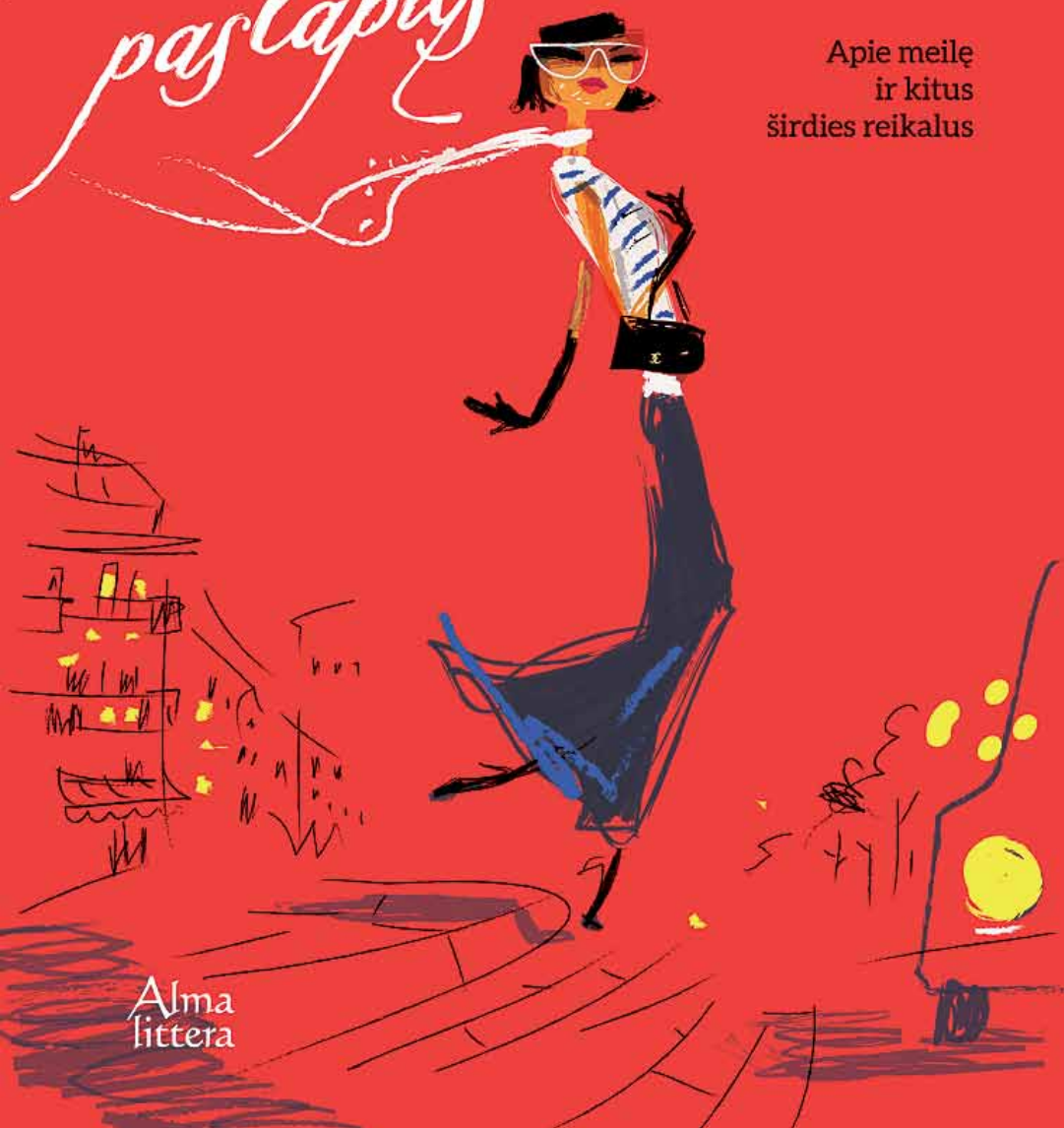

Debra Ollivier

Prancūzija paslaptys

Apie meilę
ir kitus
širdies reikalus

Alma
littera

Vyrai

Apie „labai labai“ mylėtinius vyrus, apie nešvankybes, apie lyčių išdykėliškumą, apie tai, kodėl vyras nėra emu, apie pašėlusiai netinkamus dėvėti prancūziškus drabužius, apie prieštarų maišini ir gyvenimo aukso viduryje grožį

*Mes norime galios vilioti ir būti suvilotos.
Prancūzijoje niekada nekils karas tarp lyčių.*

PRANCŪZŲ FEMINISTĒ
SYLVIANIE AGACINSKI

Valdant karaliui šalį iš tikrųjų valdo moteris.

LIUDVIKAS XIV

Neseniai Paryžiuje dalyvavau kviestiniuose pietuose, sėdėjau tarp kelių prancūzių, atrodžiusių taip, tarsi ką tik pasinėrė į draudžiamą ir nuostabų pokalbį apie savo partnerius. Net vyno taurės dzingsėjo, kai jos atlošdamos galvas juokėsi ir kalbėjosi apie vyrus. Moterys nereikė viena kitai užuojautos dėl jų – nė iš tolo nedvelkė jokiu nepasitenkinimu, ore netvyrojo jokio susierzinimo. Tai nebuvo įprastas skundų aptarimo posėdis. Moterys mikliai gestikuliuo rankomis, todėl atrodė, kad jos viena su kita dalijasi meile ir nepaliaujamu dėkingumu priešingai lyčiai.

Atkreipkite dėmesį, mielas Skaitytojau, kad prancūzų kalboje nėra paplitusi sąvoka „priešinga lytis“, turinti tokį svorį kaip anglų kalboje. Anglakalbių *opposite* „priešingas“ virsta šaltu epitetu, skambančiu kažkaip karingai, ir mums jį pernelyg uoliai vartojant prancūzės gali pagalvoti, kad šnekame apie koatą ar kokį kitą pavojingą primatą. Vyrai joms nėra priešingi nei kaip rūšis, nei kaip tipas, bet tai nereikia, kad jie yra visiškai tokie patys kaip mes. *Au*

contraire*. Atrodė, kad tos prancūzės suprato šį skirtumą. Jos apie vyrus žinojo kažkokią – kūnišką ir racionalią – paslaptį. Jos buvo Meilės namų šnipės.

Dabar prancūziškos erotikos gerbėjams galima būtų priminti Anaïs Nin to paties pavadinimo apysaką. Kadangi nelabai supratau, kas buvo kalbama prie stalo (asmeniškai mane domino skundų aptarimo posėdis), į galvą atėjo Marguerite Duras, didžioji XX a. laiškų rašytoja, ir jos kadaise parašyti žodžiai: „Vyrus reikia labai mylėti. Labai labai. Vyrus reikia labai mylėti, antraip jų nebus galima pakęsti.“

Skaitytojai, suleiskite dantis į kamamberą ir išgirkite: Prancūzijoje vyrai ir moterys iš tikrųjų patinka vieni kitiems. Labai. Čia nevyksta joks amerikietiško stiliaus lyčių karas. Prancūzų vyrai ir moterys iš tikrųjų nori būti kartu. Jiems abipusiškai smagu būti drauge. Jie ginčijasi. Jie diskutuoja. Jie flirtuoja. Jie ieško vieni kitų draugijos socialinių situacijų įvairovėje. Kiekvieną, kas vakarieniauja su prancūzais, stulbina šeimininko ar šeimininkės pastangos svečius susodinti pramaišiui: vaikinai-mergina-vaikinai-mergina. Ir tai yra šiek tiek daugiau už paprastą, griežtą protokolą, kurį prancūzai, žinoma, puikiai išmano.

Štai kas man nutiko per patį pirmą prancūzišką kvietinį vakarėlį. Mane sodino šeimininkė Klodina, rūsti filmų

* Atvirkščiai (*pranc.*).

montuotoja iš Bretanės, stovėdama prie savo stalo firmine rūgščia mina, kuria prancūzės garsėja visame pasaulyje (tarp kitko, tai ilgas medinis stalas, tikrai nudrengtas, nes naudotas ilgus dešimtmečius), kritiška akimi nužvelgdama kiekvieną svečią ir įvertindama, kur šiam derėtų atsisėsti: „Jūs sėsite... čia, Žanai Klodai, ir jūs... *mais non!**, palauk, Polete, tau reikia eiti ten... ir tau, Dominika, reiktų ateiti čia, o...“

Išvada: moterys negalėjo susėsti kūmučių pulkeliais. Vyrai nesusimetė į draugelių gaujas. Sutuoktiniai negavo leidimo patogiai greta įsitaisyti ir buvo pasiūsti į priešingas galustales. Šiais manevrais šeimininkė siekė prie savo stalo kuo pikantiškesnio, puikiai subalansuoto lyčių** įvairovumo, nes pagal paprastus dėsnius, kai lytys susimaišo, tarp prancūzų užsimezga suokalbiškas burkavimas – pokalbis (jau neminint gyvenimo apskritai) darosi įdomennis ir smagesnis, kai skatinamas intelektualinis guvumas, nekaltas flirtas, *tête-à-têtes**** ir kitos spontaniško išilimo formos.

* Bet nel (*pranc.*)

** Šiek tiek apie anglų k. žodį *gender* „giminė; lytis“, kuris į pranc. k. verčiamas gana miglotu ir prieštaringu *genre*. Šis žodis nepasižymi nei angl. k. žodžiui būdingu tikslumu, nei įtaiga, mat prancūzų lytinis neutralumas nedomina. Be to, Prancūzijoje „lyčių studijomis“ užsiima tik rafinuoti universitetų būreliai, todėl, jei ką nors užsiminsite šia tema, didžiama prancūzų į jus pažiūrės taip, lyg mėgintumėte paaiškinti kokio egzotiško keturkojo poravimosi ypatumus.

*** Intymūs pokalbiai (*pranc.*).

Anuo metu Klodinos svečių sodinimo machinacijos man atrodė šiek tiek dirbtinės ir senamadiškos (tais laikais galėdavau pulti į paniką vien nuo minties, kad pjaudama griežinėlių nuo pėdos dydžio ožkų sūrio galvos galiu brūkštelėti peiliu per lėkštę) ir, kol ji su rūstoku valdینگumu visus siuntinėjo į savo vietas, aš galvojau: „O kas toliau? Korteles su vardais? Negi visur būtini tokie ritualai? Ar pavyks nesupainioti peilių ir šakučių? Ir ar man *būtina* sėdėti greta vyro, rūkančio duonos lazdelių dydžio savadarbes cigaretes ir primenančio Sartre'ą su vešlesniais plaukais?“

Kai pirmą gėrimų porcija buvo išgerta ir taurės vėl ceremoningai pripiltos, vakarienių svečiai, karštai aptarinėję Clintono ir Lewinsky skandalą (toks buvo metas...), mano pusėn pažėrė keletą klausimų. Girdėjau klausiant, kodėl mano tėvynainiai amerikiečiai taip žavisi šiais politiniais seksualiniais santykiais, kuriems būdinga felacija. Kaip tautai galėtų rūpėti toks lėkštas ir elementarus aktas? Kas gi tiems amerikiečiams darosi? Kadangi iškamuoja puritonizmo tema jau buvo paguldyta ant neštuvų, į tai tegalėjau atsakyti: „*Je ne sais pas*“*. Vis dėlto tą vakarą sužinojau, kad pirmąją literatūrinę felaciją Vakarų pasauliui padovanojo Rabelais, kad tie daikčiukai, kurie primena chirurginius pincetus nosies plaukams pešti, iš tikrųjų yra

* Nežinau (*pranc.*).

skirti sraigėms, ir kad sraigės būna kur kas apetitiškesnės, kai jas vadiname *escargot**.

Sartre'as pasirodė besąs žavus klarnetininkas, padėjęs man atsipjauti griežinėlių iš pėdos dydžio ožkų sūrio galvos, cituodamas prancūzų gastronomui Jean-Anthelme'ui Brillat-Savarinui priskiriamą eilutę, tokią keistą, kad išsyk tuo vyru susižavėjau. Jis sakė: „Vakarienė, kuri neužbairgiama sūriu, primena gražią moterį be vienos akies.“

Tuo tarpu žmona, kurios vyras buvo įkurdintas tarp dviejų moterų tolimoje galustalėje, leido vakarą mėgaudamasi nuolatinio kito svečio dėmesiu. Jos vyras, kartkartėmis vogčia mesdavęs akį į ją viršum stulbinamos tuščią „Pomerol“ butelių rikiuotės, atrodė nuoširdžiai patenkintas, kad jo žmona tapo diskretišku kito vyro geismo objektu.

Prancūzai neįsisižeidžia, kai kiti vyrai susižavi jų žmonomis (priešingai, mintis, kad jų žmonos vis dar tokios viliojančios, dažnai jiems sužadina tokį kontinentinį – kad ir kaip apmaudžiai tai skambėtų – pasitenkinimo jausmą), o prancūzės, užuot atsisakiusios šio gundančio flirto, juo irgi gardžiuojasi. Tiesą sakant, jos jo laukia, jame dalyvauja. Drįsčiau pasakyti, kad jos netgi galvoja, jog gyvenimas be flirto būtų nykus. Todėl Prancūzijoje, *merci beaucoup*, flirtas gyvuoja ir klesti. Tai pilietinė pareiga. Mėgsta-

* Valgomoji sraigė (*pranc.*).

miausias prancūzų narkotikas. Tai gyvybiniai syvai, pulsuojantys prancūzų visuomenės šerdyje. Flirtuoja jaunos moterys. Flirtuoja vyresnės moterys. Flirtuoja netgi feministės.

„Ar tikrai nėrausi iš kailio, kad jus pakerėčiau? – tokį klausimą prancūzų feministė Françoise Giroud užduoda Bernardui-Henri’ui Lévy’ui gudrioje, net painokoje knygelėje „Moterys ir vyrai: filosofinis pokalbis“. „Esu tikra, kad tai padariau spontaniškai, nes buvote žavus jaunuolis ir man buvo smagu patraukti jūsų dėmesį. Kokių tikslų? Jokiu. Dėl malonumo akimirkos, malonumo prabėgomis sužavėti kitą asmenį. Turiu prisipažinti, šiuo malonumu mėgaujosi visą gyvenimą.“

DABAR FLIRTUOJANTI FEMINISTĖ Amerikoje gali būti nebent oksimoronas (jau girdžiu miške žvangančias ietis), bet Prancūzijoje šią būtybę su geležiniu kumšteliu aksomo pirštinaiteje sutiksime visur. Nors Prancūzija visada buvo meilės šalis, nepamirškime, kad ji visada buvo ir seksizmo šalis. Prancūzų moterys, galima sakyti, niekada amerikietiško feminizmo stiliumi nešoko ant įkaitusių anglių. Jų feminizmas degė mažesniu karingumu ir stokojo, prancūzų istorikės Monos Ozouf žodžiais, „nepriylgstamų dimensijų ir beprecedenčio nuožmumo“, būdingų amerikietiškomis kolegėms. Žurnalistė Justine De Lacy dienraš-

tyje „The New York Times“ feminizmo klestėjimo laikais rašė: „Šiaip ar taip, prancūzės nevisiškai numetė šydą nuo išsivadavimo. Daugelis nusimetė liemenėles, bet veikiau švėsdamos, o ne protestuodamos prieš moterų padėtį.“

Taigi, reikalai pakrypo taip (šioje vietoje buvo praleisti sudėtingos sufražisčių kultūros dešimtmečiai, kurių tiesiog neįmanoma įsprausti į šiuos puslapius), kad prancūzės mėgaujasi moteriškumo pranašumais ir nesistengia stiprinti savo nevisavertiškumo, kaip ir artimai bendraudamos su vyrais anaip tol nepraranda savo galios. Priešingai, jos tik įgauna ypatingos jėgos ir išminties bendraudamos su vyrais, kuri mums šiais lyčių konfliktų laikais visai nepažįstama.

Norėdamos išsiaiškinti šią išmintį galite apsilankyti 500 dolerių kainuojančiuose gyvenimo būdo kursuose Amerikoje arba išgerti taurę vyno su prancūze. Štai ką ji jums pirmiausia pasakys: vyras nėra moteris (nei emu, bet apie tai vėliau). Jis negali galvoti kaip jūs. Jis negali veikti taip, kaip jūs. Atėjus meilės žaidimo metui, jis nesiartins prie reikalo su tokiu tikslu ir skubriu jautrumu kaip jūs. Tiesą sakant, kaip matysite vėliau, vienintelis dalykas, kuris pasistos, jei jūs pernelyg spausite jį įsijausti taip, kaip įsijaučiate jūs pati, bus plaukai jam ant sprando, net jeigu jų jis ir neturi. Kitos jo kūno dalys vertikaliai nepasistos. Kažkur savo širdies gelmėse mes tai žinome. Sužinojome, kad vyrai iš Marso, o mes – iš Veneros, ir kad visi esame įstrigę tarpgalaktinėje

spūstyje, bet tai mūsų nesustabdė nuo atkaklių mėginimų sunaikinti skirtumus tarp vyrų ir moterų ir sulyginti galimybes. Taigi vyrai negali segėti suspaustų sportinių liemenėlių, kaip ir mes negalime ryšėti lyties organų apsauginio raiščio. Bent jau nesijausdami kvailai.

Trumpai tariant, santykiuose su vyrais prancūzės dažnai mieliau renkasi simpatijas, o ne lygias galimybes. Jos linkusios susitaikyti su tam tikru vyrų prieštaravimu ir netobulumu – jų įžūlumu ir ekstravagancija, jų užsispyrimu ir pagundomis. Jos netgi, regis, supranta, kad vyrai turi tam tikrus emocinius urvus, kur dažnai sulenda it lokiai. „Vyrai su savo tyla jaudina, – kartą dėstė savo nuomonę prancūzų režisierė Nicole Garcia. – Jie nutyla, nieko neprašo, tik nori, kad paliktume juos vienus. Jie nesikliauja kalbėjimu taip, kaip mes, kai jausmus nagrinėjame žodžiais. <...> Jie labiau atsiskleidžia veiksmais, ir štai tą akimirką aš noriu juos suprasti, išbrauti į jų paslaptį.“

Toji paslaptis slypi derybose ir žaidime su *la différence** tarp vyrų ir moterų. Ji grindžiama tam tikra aistra vyrams, gal netgi užuojauta jiems, nors tai gali atrodyti beviltiškai pasenę ir būdinga XX a. viduriui bei jo nuolaidžiam lyčių skirtumų pripažinimui (aš – Tarzanas, tu – Džeinė). Tačiau neužmirškime, kad vyrus mylinčios moters kvapas – išties labai stiprus, ir šioje vyriškumo bei

* Skirtumu (*pranc.*).

moteriškumo suokalbio kultūroje jis svaiginamai traukia, nesvarbu, kaip atrodai. Bertrand'o Blier'o filme „Tau per graži“ Bernard'as (Gérardas Depardieu) yra vedęs žavingą gražuolę Florence („Chanel“ modelis Carole Bouquet), bet aistringai įsimyli savo šiek tiek senamadišką sekretorę iš dalies todėl, kad toji leipsta iš susižavėjimo jo vyriškumu, o tokiai vilionei, palyginti su gražiosios žmonos emocieniu įšalu, neįmanoma atsispirti. („Ko belieka geisti, kai turi tobulybę?“ – kartą paklausia Bernard'as savo žmonos. Atsakymas: „Ne kažį ko.“)

Dėl gilių šio lyčių žaismingumo istorinių šaknų prancūzės ne tik mėgsta flirtą, bet ir jo tikisi. „Jei ilgą laiką praleidžiu su vyru, o jis neflirtuoja net atsainiai ar juokais, tikrai jaučiuosi įskaudinta“, – kartą pasakė mano draugė Sofija. Truputėlis flirtą žadinančio seksualumo nelaikomas grėsme. Priešingai, jis laikomas būtina ir net normalia skirtingumų išraiška: kaip minusas ir plusas sukuria krūvį, lygiai taip pat vyriškas kištukas tinka moteriškam lizdui (elektros prietaisų pasaulyje tiesiog apstu aukštos įtampos metaforų). Alaino Giami, Nacionalinio sveikatos ir medicinos tyrimų instituto mokslinių tyrimų direktoriaus (*Institut National de la Santé et de la Recherche Médicale*), lyginamosios prancūzų ir amerikiečių sekso studijos bendraautorio ir universalaus žmogaus libido analitiko, žodžiais tariant: „Prancūzai flirto ir viliojimo nelaiko tiesioginiu seksualinio ryšio ieškojimu, ir flirtas nebūtinai

veda į lytinę sueitį.“ Kokia paguoda. Ta pačia tema, tik sodriau kalba prancūzų rašytoja ir socialinė kritikė Elisabeth Weissman, flirtą paprasčiausiai vadinanti „vyrų ir moterų transliuojamu sueities pažadu, net jei jis niekada nebus ištesėtas“.

Ar girdite: tai sueities *pažadas*, o ne jos grėsmė.

Prancūzės gardžiuojasi šiuo „pažadu“ it viliojančiu parzinimu, nesiekiančiu užbaigos, kai susiduria su nepažįstamuoju ar atsitiktinai sutinka pažįstamą vyrą – jos vertina flirtą taip, kaip vertina eklerus, vietinėje kepyklėlėje išrikiuotus it mažus pastelinius balerinų batelius, laukiančius, kada bus suvalgyti (kitaip tariant, kad prie jų priartėtų su malonumu ir santūrumu), ir tai apie skirtumą tarp mūsų ir jų byloja daugiau už visus sociologijos vadovėlius kartu sudėjus. Amerikiečių moterų gebėjimas Prancūzijoje atsipalaiduoti ir mėgautis to pažado kibirkštėle – tai irgi duoklė prancūzų kultūrai. Pažvelkite į šį tipišką amerikietės įrašą tinklaraštyje apie išpūdžius iš Paryžiaus prekybos centro:

„Praeitą mėnesį „Carrefour d’Auteuil“ parduotuvėje eilėje prie kasos prieš mane stovėjo augalotas, nesaldaus grožio vyriškis, akivaizdžiai ką tik grįžęs po atostogų. Jis mūvėjo bermudus, avėjo mokasinus, vilkėjo polo marškinėlius ir buvo puikiai įdeges. Susitaršiusiais plaukais. Dėliočiau savo prekes, mėgindama nustatyti jo šeiminę padėtį (ir) nužiūrinėdama, ką jis perka. <...>

Šiaip ar taip, galiausiai ant jo piršto pastebėjau vestuvinį žiedą, taigi jis buvo neprieinamas, bent jau oficialiai. Vis dėlto, kai atėjo mano eilė <...>, kasininkas tarė:

– Kuo dar galėtume jums padėti, madam? *Vous êtes avec le monsieur, n'est-ce pas?**

Atsakiau nusišypsėjusi savo akinama, žaviausia šypsena:

– *Non, hélas!***

Ponas Susitaršę Plaukai buvo pamalonintas ir patenkintas, nužvelgė mane švytinčiomis akimis, suokalbiškai linktelėjo ir patraukė durų link.

Tai buvo puiki trumputė ryšio akimirka. (NIEKADA nebūčiau taip pasielgusi puritoniškame Masačusetse, ypač po skyrybų. Blogai, blogai, blogai.) Spėju, iš dalies dėl to, kad Prancūzijoje kiekvienas tarsi jaučia pareigą atvirai pripažinti grožį ar ką nors malonaus.“

Tikrai, Prancūzijoje privalu atvirai pripažinti grožį ar ką nors malonaus. Be to, privalu mėgautis „sueities pažadu“, netgi jei jis niekada nebus ištesėtas (bet juk jūs niekada ir nenorėtumėte, kad būtų kitaip, tiesa?). Tai nėra blogai, blogai, blogai. *Non, non, non.**** Tiesą sakant, tai yra taip gerai, kad Weissman flirtui netgi priskiria nuopelnus už lyčių santykių išsaugojimą Prancūzijoje „tuo metu, kai vyrams gresia pavojus būti moterų iškastruotiems“.

* Jūs su šiuo ponu, ar ne? (*pranc.*)

** Ne, deja (*pranc.*).

*** Ne, ne, ne (*pranc.*).